ברבנות התלבטו האם להשתתף בהקמת 'יד ושם'. טקס יום הזיכרון לשואה ולגבורה

צילום: מרים צחי

אמת', להסכים לכך. החזון איש, שהתנגד לכך, שלח אליו בי"ד בשבט תש"ו (16.1) את רבה של כפר אתא (לימים רב מושב קוממיות), הרב בנימין מנדלסון, כדי שישכנע אותו להימנע מכך. האדמו"ר מגור השיב לו: "כל ימיי לא קבעתי תקנה לדורות, האם אתקין עתה כשאני חלוש בכוחותיי?". גם הרב מבריסק, הרב י"ז סולוביצ'יק, הביע בפני הרב מנדלסון התנגדות לרעיון זה. גם האדמו"ר מבעלז, הרב א' רוקח, התנגד לכך, בנימוק שבקינה "מי ייתן ראשי מים", שחיבר רבי קלונימוס ב"ר יהודה, נאמר: "כי אין להוסיף מועד (על תשעה באב, ש"כ) שבר ותבערה!". היו בין גדולי הדור, כאדמו"ר מסדיגורה והאדמו"ר מווז'ניץ, שסברו שניתן לתקן תקנה כזו בדורנו.

למרות התנגדותם של גדולים אלו, בישיבת מועצת הרבנות הראשית המורחבת, בה' בניסן תש"ז (26.3.47), עלתה הצעה לקבוע את תאריך יום שרפת גטו ורשה ליום צום לדורות. בישיבה נוספת, בא' בסיון (20.5), התקבלה החלטה עקרונית – לקבוע יום זיכרון כללי לקדושי הגולה, ולפנות אל ההיסטוריון, מ' צ'ינוביץ, שיכין חומר על התאריכים הבולטים בשואה, ועל פי זה לקבוע את תאריך היום ותוכנו. עלתה הצעה לצרף זאת לצום י' בטבת. ד"ר ש"ז כהנא התנגד לכך, ואמר שלדעתו יש לקבוע יום מיוחד בשנה כי אין מערבים אבל באבל.

מזכיר הרבנות הראשית, הרב ש"א וובר, פנה אל צ'ינוביץ בט"ז בסיון (4.6), וביקש לקבל תשובה מהירה לגבי התאריכים הנ"ל. במכתב תשובה מא' בתמוז (19.6), הציע צ'ינוביץ שהרבנות הראשית תפנה לנציגי הארגונים השונים יוצאי הקהילות והארצות שונות, ותבקש שימציאו תאריכים משמעותיים הקשורים בשואה. צ'ינוביץ הציע את התאריכים הבאים: א. פרוץ המלחמה – י"ז באלול תרצ"ט (1.9.39). ב. פרוץ המלחמה בין גרמניה ורוסיה – כ"ז בסיון תש"א (22.6.41). ג. התחלת חיסול גטו ורשה – ח' באב תש"ב (22.7.42). ד. תאריכים של השמדת הקהילות הגדולות כלובלין, קרקא ועוד. ה. כ' בסיון – התאריך שקבע 'ועד ארבע הארצות' לזיכרון הפרעות בשנים ת"ח ות"ט (1648־9).

נציגי ה'סינגוג קאונסיל אוף אמריקה' (ארגון הגג של ה־OU – איגוד בתי הכנסת האורתודוקסיים בארה"ב) פנו לרבנות הראשית בה' בשבט תש"ח (16.1.48), והתלוננו על שהיא לא השיבה להצעתם לקבוע אזכרה לחללי השואה במוצאי י' בטבת. מאחר שהדרישה בארה"ב לקבוע מיד יום זיכרון אחיד היא חזקה, הם פונים שוב ומבקשים להודיע להם את ההחלטה בנידון. הרבנים הראשיים זימנו דיון מיוחד בעניין זה. בישיבת מועצת הרבנות הראשית בכ"ז באדר א' (7.3) התקבלה ההצעה לקבוע את ז' באדר ב' (18.3) ליום אזכרה לקדושי השואה.

מנכ"ל הארגון הנ"ל הודיע לרב הרצוג בי"ח באלול תש"ח (22.9) שארגונו הציע במושבו האחרון לקבוע את י' בטבת כיום ההנצחה לחללי השואה, וכהצעה חליפית את ט' באב. במכתב תשובה מז' בתשרי תש"ט (10.10) הודיע הרב שמועצת הרבנות הראשית תדון בכך מיד לאחר החגים. הרב הרצוג סבר שמותר וחובה לקבוע יום צום מיוחד לדורות, אך בשל רצונו להימנע ממחלוקת הוא הציע להצמיד את היום, המסמל את החורבן האחרון, ליום צום הנהוג ממילא – י' בטבת, המסמל את תחילת החורבן הראשון.

ואכן, בי"ב בכסלו תש"ט (14.12) קיבלה המועצה החלטה סופית לקבל את הצעתו. בכך הקדימה הרבנות הראשית את הכנסת, שקבעה את 'יום השואה ומרד הגטאות' רק בו' בניסן תשי"א (12.4.51). ■

בישיבת המועצה הבאה, בי"ב בתמוז (30.6), נמשך הדיון. רבה של פתח־תקווה, הרב ר' כ"ץ, הביע חשש שב'יד ושם' יוקמו אנדרטאות והדבר יהיה כאלילות. רבה הספרדי של תל־אביב, הרב י"מ טולדנו, הודיע בשם עמיתו האשכנזי, הרב א"י אונטרמן, שהם ישתתפו רק אם ההנצחה ב'יד ושם' תהיה בירושלים ובעלת אופי דתי. הוחלט להודיע ל'יד ושם' שהרבנות הראשית תשתף פעולה רק "אחרי התחייבות שכל הבניינים יהיו סגורים בשבת, ולא יהיו במפעלים דברים המתנגדים לדת ולמסורת לפי דעתה של הרבנות הראשית".

בין שתי הישיבות הנ"ל התרחש אירוע שזעזע את הציבור הדתי בארץ ובתפוצות. בשבת פרשת קורה, ג' בתמוז (21.6), התכנסו כ־30 אלף איש לעצרת זיכרון לשואה בקיבוץ דליה. העצרת לוותה בהדלקת לפידים ובריקודי עם. הרבנות הראשית, בהודעה מהירה לעיתונות, מחתה נמרצות על חילול השבת ההמוני והמזעזע שלא היה כמותו בארץ ובעולם, ועל הפגיעה בזכרם של קדושי השואה. היא קראה לכל הרבנים וגבאי בתי הכנסת בארץ לעכב את הקריאה בתורה בשבת פרשת חוקת, ולשאת נאומי מחאה בכל החריפות הדרושה בגנות הפגיעה האיומה בציפור נפשה של האומה. בישיבה מיוחדת של מועצת הרבנות הראשית המורחבת, בי"ב בתמוז (30.6) [שהוזכרה לעיל] נאמרו דברים חריפים ביותר בגנות מעשה זה. החריף מכולם היה רבה של פתח־תקווה, הרב ר' כ"ץ, שדרש "להכריז עליהם כעל עובדי עבודה זרה!". כנראה שאירוע מביש זה גרם לרבנות הראשית להבין שעליה להזדרז ולקבוע יום זיכרון לשואה בעל אופי יהודי כנהוג מדורי דורות.

ימים מוכנים

לעיל הזכרנו שכבר בשבט תש"ה (1.45) החלה הרבנות הראשית לדון ברעיון לקבוע יום צום לדורות לזכר השואה. כעבור שנה היא החלה לפעול באופן מעשי בנדון. כדי שרעיון זה יתקבל גם בציבור החרדי, היא ניסתה לשכנע את האדמו"ר מגור, בעל 'אמרי

משוררות קוראות לירושלים

חמוטל בר יוסף | נעמה שקד

משוחחות על ירושלים בשירת אצ"ג ובשירתן

מנחה > אליעז כהן

פתיח > הרב ד"ר מתניה בן גדליה:

מה קרה בירושלים ב- י' בטבת?

שרים ירושלים > ארז יולביץ'

יום ראשון, י' בטבת תשע"ג, 23.12.12

בשעה 20:30 | בבית מורשת אצ"ג, יפו 34 ירושלים

דמי כניסה: 20 ₪, חיילים וסטודנטים: כניסה חופשית | כיבוד קל

הזמנת מקום: 02-6231532 | azagg@walla.co.il

בס"ד

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

אין עתיד ללא עבר

הסוכנות האזורית נחל-שורק

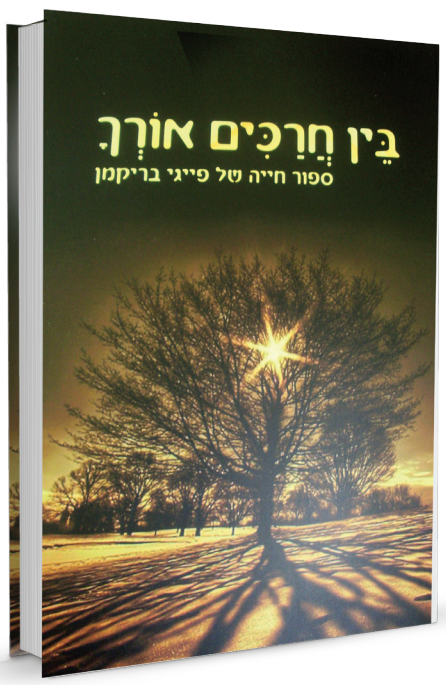

אשתר & תקין

סיפורי חיים של ניצולי שואה, סיפורים שהאוזן שמעה פעם ראשונה, סיפורי חיים מצמררים, מרתקים ומדהימים. כל אלה בספרים שנכתבו ונכתבים בפרוייקט תיעוד מיוחד עבור הדורות הבאים, ע"י בוגרות קורס כתיבה ביוגרפית, תושבות המועצה.

עד היום יצאו 8 ספרים וספרים נוספים בעבודה.

יש חשיבות רבה בלימוד וידיעת העבר, על מנת שידעו כולם שגם בזכות כוח ההישרדות ואמונתם של אנשים אלו, אנו חיים היום במדינת ישראל. המועצה לקחה על עצמה את הוצאות הפקת הספרים ומעוניינת להפיצם- חלק ממורשת העם היהודי. המועצה מחפשת הוצאת ספרים או גוף אחר היכול לסייע בהפצת הספרים לציבור הרחב.

אפשר לרכוש את הספרים
עלות כל ספר: 25 ₪
לפרטים נוספים או הזמנה:
08-8634237 - חיה.
sfarim@ma-soreq.org.il

- **כי אשב בחושך ה' אור לי** | מיקי פרידמן ז"ל בית חלקיה
- **ולבוקר רינה** | מיכאל רובין, יסודות
- **את כולם נשאה הרוח** | יהודית הלר, יד בנימין
- **צוואתך קיימתי אבא!** | הרבנית קליין, יסודות
- **בין חרכים אורך** | פייגי בריקמן, יסודות
- **תחת הנעצוץ יעלה ברוש** | מרים ארנשטיין, יד בנימין
- **קולו ברד וגחלי אש** | יעקב ומרים פייער, יסודות
- **מאמינה בשמחה!** | מרים שטיינר, בית חלקיה